מדינת ישראל
משרד החינוך

ראמ"ה
הרשות הארצית
למדידה והערכה בחינוך

המזכירות הפדגוגית
אגף המפמ"רים

חוברת הנחיות להערכה פנים בית־ספרית

מבחן בעברית לכיתה ה'

ערכה למורה ולצוות בית הספר

מיצ"ב פנימי

אפריל 2008, ניסן תשס"ח

תוכן העניינים

הקדמה	על הערכה פנים בית־סיפרית	3
	המיצ"ב הפנימי — מדוע?	5
	מה מכיל המדריך?	6
פרק א'	תיאור המבחן	8
	א.1 מפרט המבחן	8
	א.2 מיפוי המבחן	11
פרק ב'	הנחיות להעברת המבחן	15
	ב.1 היערכות לקראת העברת המבחן	15
	ב.2 התייחסות לתלמידים בעלי צרכים מיוחדים	16
	ב.3 הנחיות כלליות להעברת המבחן בכיתה	17
פרק ג'	הנחיות לבדיקת המבחן	20
	ג.1 המחוון וההנחיות לשימוש בו בעת בדיקת המבחנים	20
	ג.2 הנחיות לבדיקת המבחן ולחישוב הציונים	30
	ג.3 השוואה לנתוני קבוצות ההשוואה (נורמות ארציות)	34
	דף ריכוז ציונים לתלמיד — דוגמה	36
	דף ריכוז ציונים לתלמיד לחישוב ידני	38
	דף מיפוי כיתתי	40
פרק ד'	הפקת תועלת מהמבחן	42

הקדמה

על הערכה פנים בית-ספרית (school based evaluation)

מבחני המיצ"ב החיצוניים משמשים להערכה רחבת-היקף מסכמת המכונה גם "הערכה של למידה" (הש"ל). מטרתה לעודד אחריותיות ומתן דין וחשבון לנמענים השונים בתוך הקהילה הבית-ספרית ומחוצה לה על רמת ההישגים של התלמידים (בירנבוים, 2004; Furtak, 2006). הרצון לצמצם ככל האפשר את ההשלכות השליליות של המבחנים החיצוניים על בית הספר הביא לעדכון מתכונת ההערכה הארצית בשנה"ל התשס"ז[1]. במסגרת עדכון זה, הודגשה חשיבותה של הערכה פנימית מעצבת, המתבצעת על-ידי צוותים בית-ספריים ותואמת את הצרכים הספציפיים שלהם.

המתכונת החדשה משלבת הערכה בית-ספרית המתבצעת באמצעות כלים חיצוניים ("מיצ"ב חיצוני" המועבר ברבע מאוכלוסיית בתי הספר) לצד מבחנים חיצוניים המועברים באופן פנימי ומשרתים את בית הספר בלבד ("מיצ"ב פנימי"). המיצ"ב הפנימי מושתת על שילוב של שלושה מרכיבים: (א) העברת בחינה ארצית חיצונית-אובייקטיבית, שפותחה על-ידי ראמ"ה בשיתוף ועדות מקצועיות ומפמ"רים, המשקפת את תכנית הלימודים ואת הסטנדרטים של ידע והבנה; (ב) בדיקה פנימית של הבחינה על-ידי צוות בית הספר (בסיוע מחוון המצורף לבחינה), המאפשרת להפיק משוב אישי וקבוצתי מהיר על מידת השליטה של התלמידים בכל תחום דעת, ומסייעת למורה לגבש תובנות פדגוגיות ברמת הכיתה; (ג) השוואה בין הישגי התלמידים בבית הספר לבין נתוני קבוצות ההשוואה (נורמות ארציות), המתקבלים מעיבוד הממצאים של בחינות המיצ"ב החיצוני בתחילת שנת הלימודים הבאה (בלר, 2007).

מטרת המיצ"ב הפנימי היא לספק משוב מיידי שיסייע לקידום הלמידה של התלמידים, להתריע על תלמידים שאינם שולטים בתכנים ובמיומנויות הנדרשים, לזהות את הפער בין הביצועים המצופים לבין הביצועים בפועל, ולהעריך את האפקטיביות של הפעולות שנעשות לצמצום הפער. מהותה של הערכה פנימית מעצבת היא השימושיות שלה (Black & Wiliam, 1998) ויכולתה לסייע בשיפור תהליך הלמידה בהתהוותו (Airasian, 1994; Dann, 2002).

שימוש במבחני המיצ"ב לצרכים פנימיים יכול להיות מנוף לצמיחה ולשיפור: הממצאים יכולים לספק את המידע הדרוש לתהליכי קבלת החלטות כלל בית-ספריים, שכבתיים, כיתתיים ופרטניים, לסייע בהגדרת ההישגים המצופים והרף הנדרש מן התלמידים, ולשמש אבן בוחן לתכניות הלימודים הבית-ספריות. מבחני המיצ"ב הפנימיים יכולים לסייע בזיהוי נקודות של חוזק ושל חולשה, ברמת הפרט וברמת הכיתה, לספק מידע על צרכים משתנים שיש לתת להם מענה, לקדם חשיבה תכנונית בית-ספרית, להגדיר יעדים מבוססי נתונים, לתרום לראייה רחבה יותר של המערכת ולגבש אמות מידה לאחריותיות.

שימוש במגוון רחב ככל האפשר של נתונים פנימיים וחיצוניים יסייע להבין טוב יותר את המציאות הבית-ספרית (נבו, 2001).

[1] מידע על עדכון מתכונת ההערכה מופיע בחוזר מנכ"ל סח/3(א) סעיף 4.1-2: "מתכונת ההערכה הארצית ומידע על המיצ"ב החיצוני והפנימי".

מקורות

בירנבוים, מ' (2004). **יחידה 7: משוב והערכה בכיתה.** בתוך: מ' בירנבוים, צ' יועד, ש' כ"ץ וה' קימרון, בהבניה מתמדת —סביבה לפיתוח מקצועי של מורים בנושא תרבות הל"ה המטפחת הכוונה עצמית בלמידה. ירושלים: משרד החינוך, התרבות והספורט.

בלר, מ' (2007). **מדידה בשירות הלמידה – על מה ולמה?** הד החינוך, פ"א, 7, עמ' 32-36.

נבו, ד' (2001). **הערכה בית-ספרית.** אבן-יהודה: רכס.

Airasian, P. W. (1994). **Classroom Assessment** (2nd ed.). New York: McGraw Hill.

Black, P., & Wiliam, D. (1998). Assessment and Classroom Learning. **Assessment in Education**, 5(1), 7-74.

Dann, R., (2002). **Promoting Assessment as Learning: Improving the Learning Process.** London & New York: Routledge Falmer.

Furtak, E. M. (2006). **Formative Assessment in K-8 Science Education: A Conceptual Review.**

Commissioned paper by the National Research Council for Science Learning K-8 consensus study.

המיצ"ב הפנימי- מדוע?

- במבחן המיצ"ב באים לידי ביטוי **עקרונות תכנית הלימודים.** מן המבחן אפשר ללמוד על ההישגים המצופים מן התלמידים בנושאים שונים, בזיקה למטרות ההוראה של תחום הדעת, ועל רמת הקושי של השאלות בהתאם לנדרש בכל שכבת גיל. נוסף על כך, משאלות המבחן אפשר ללמוד על דרכי תשאול מומלצות.
- המיצ"ב מספק דוגמאות ל**מבנה תחום הדעת**. המורים מקבלים **מבחן מוכן** שפותח על ידי מומחים. המבחן עומד בסטנדרטים (בהישגים הנדרשים) הנגזרים מתכנית הלימודים. כמו כן, המורים מקבלים **מחוונים מפורטים** המסייעים להם להעריך את תשובות התלמידים בצורה מהימנה ואובייקטיבית ככל האפשר.
- מבחן המיצ"ב הפנימי בבית הספר חשוב מאוד לשם קבלת **תמונה מהימנה של הישגי התלמידים.** ניתוח תוצאות המבחנים מאפשר להנהלת ביה"ס ולמורים לראות את **הישגי ביה"ס ברמת התלמיד** (ולא רק ברמת הכיתה, כמו במיצ"ב החיצוני), בהשוואה למיומנויות הנדרשות מחד ובהשוואה להישגים הארציים מאידך.
- הפקת הלקחים מבחינות המיצ"ב יכולה להיות **בסיס לתכנית העבודה הבית־ספרית,** הנגזרת מתכנית הלימודים: ברמת התלמיד — איתור נקודת התורפה שלו והעלאת הצעות תיווך ההולמות את הקשיים שהתגלו; ברמת המורה/הכיתה — זיהוי מוקדים שבהם רצוי לשכלל את הידע של התלמידים.
- בדיקת המיצ"ב הפנימי באמצעות מחוון מקצועי ומפורט **תורמת לידע המקצועי** של המורים, הן בתחום ההערכה והן בתחום ההוראה.

למבחן המיצ"ב הפנימי יש כל היתרונות של כלי ההערכה הארציים, אבל התוצאות של בתי הספר אינן נחשפות לקהל הרחב.

מה מכיל המדריך?

המדריך נועד לסייע לצוות בית הספר בהעברת המבחן **בעברית לכיתות ה'** במסגרת בית-ספרית. המדריך כולל פרטים בנוגע להעברת המבחן בכיתות, להערכת המבחן, לחישוב הציונים ולחישוב המדדים הכיתתיים.

המבחן פותח בידי הרשות הארצית למדידה ולהערכה בחינוך (ראמ"ה), ולווה על־ידי ועדת היגוי שכללה את המפמ"רית להוראת העברית וצוותה, וכן מפקחים, מדריכים, מורים ויועצים אקדמיים. נושאי המבחן משקפים את תכנית הלימודים ומתאימים לחומר הנלמד עד סוף כיתה ה'. לכן, יש לראות במבחן זה כלי הערכה נוסף, שתוצאותיו יתווספו לסל נתוני ההערכה הפנימיים של התלמיד/הכיתה במשך השנה או לאורך השנים.

מבחן זה הועבר בשנת הלימודים התשס"ח בבתי ספר במסגרת המיצ"ב החיצוני, והוא מוגש לכם כאן לצורך שימוש פנימי בבית הספר (מיצ"ב פנימי). אפשר להשתמש במבחן כתחליף למבחן מסכם בית-ספרי, ואז בדיקת המחברות, ניתוח התוצאות, והלמידה של התוצאות ייעשו על־ידי צוות של בית הספר. יש לזכור כי **תוצאות המיצ"ב הפנימי נועדו לשימוש פנימי, ובית הספר אינו נדרש לדווח עליהן** לכל גורם שהוא. מטרת המיצ"ב הפנימי היא לאפשר להנהלת בית הספר ולצוות המורים להפיק מתהליך בדיקת המבחנים ומן הממצאים שלהם תובנות (ברמת התלמיד, ברמת הכיתה וברמת תכנית הלימודים הבית-ספרית), שיסייעו להם להגדיר יעדים חינוכיים ולימודיים ולקדם את הישגי התלמידים.

כחלק מההיערכות להעברת המבחן בבית הספר, מומלץ לקרוא בעיון את המדריך ולפעול בהתאם להנחיות המופיעות בו. בית הספר יכול לקבוע את המתכונת של העברת המבחנים (למשל, אם המבחן יועבר בשלמותו או באופן חלקי, או בכל שינוי אחר). עם זאת, חשוב לזכור **כי ככל שיישמרו כללי ההעברה וההערכה המופיעים במדריך, כך התוצאות של המבחן יהיו מהימנות יותר, תקפות יותר, ויהיה אפשר להשוות אותן לנתוני קבוצות ההשוואה (נורמות ארציות)**. הנתונים האלה נקבעים על־פי תוצאות המיצ"ב החיצוני, שיפורסמו על־ידי ראמ"ה בחודשים הבאים.

בנושאים הנוגעים לתוכני המבחן ולקישורם לתכנית הלימודים אפשר לפנות **לגב' מזל שניאק, המפמ"רית להוראת העברית, בטלפון 02-5603605 או בפקס 02-5602928, או למדריכות להוראת העברית במחוזות** (רשימת המדריכות מופיעה על גבי הכריכה האחורית של חוברת זו).

לפרטים נוספים בנוגע למיצ"ב הפנימי ולחומרי עזר, אפשר לפנות לאתר האינטרנט של ראמ"ה: http://rama.education.gov.il, בחרו בקטגוריה **"מיצ"ב פנימי התשס"ח"**.

שאלות על אודות המיצ"ב הפנימי אפשר להפנות לדוא"ל meitzav@education.gov.il, או להיכנס לפורום "**המיצ"ב הפנימי ומבחנים פנימיים ואחרים**". הכניסה לפורום מיועדת לצוות בית הספר בלבד, והיא נעשית דרך אתר האינטרנט של ראמ"ה (בקטגוריה **"מיצ"ב פנימי התשס"ח"**) באמצעות **שם המשתמש: pnimi והסיסמה: pnimi7**.

המדריך שלפניכם כולל ארבעה פרקים:

פרק א' – תיאור המבחן: מפרט המבחן ומיפוי המבחן.

פרק ב' – הנחיות להעברת המבחן: היערכות לקראת העברת המבחן בבית הספר, פירוט ההתאמות לנבחנים בעלי צרכים מיוחדים והנחיות כלליות להעברת המבחן.

פרק ג' – הנחיות לבדיקת המבחן: המחוון וההנחיות לשימוש בו בעת בדיקת המבחנים, הנחיות לחישוב הציונים (באופן ידני, במנב"ס/במנב"סון או במיצבית (כלי מבוסס אקסל) והסברים על ההשוואה בין תוצאות בית ספר אחד ובין התוצאות של קבוצות ההשוואה (כלל בתי הספר, כלל בתי הספר דוברי עברית, כלל בתי הספר דוברי ערבית), שיתפרסמו במועד מאוחר יותר.

פרק ד' –

הפקת תועלת מהמבחן: מידע ודוגמאות לניתוח חלק מהפריטים במבחן תשס"ח, זיהוי קשיים של תלמידים, טיפול בקשיים של תלמידים ואסטרטגיות לפתרון הקשיים האלה — כל אלה יועלו לאתר ראמ"ה אחרי המבחן האחרון של המיצ"ב הפנימי בעברית שפת אם לכיתה ה'. המידע יופיע באתר הראמ"ה http://rama.education.gov.il תחת הלשונית **"מיצ"ב פנימי התשס"ח"** >> **"הפקת תועלת מהמבחן".**

עבודה נעימה ופורייה!

פרק א': תיאור המבחן

א.1 מפרט המבחן

מִפרט מבחן המיצ"ב <u>בעברית</u> לכיתה ה'- תשס"ח

במבחן נבדקים שלושה תחומים על-פי המפורט להלן:

1. **הבנת הנקרא** נבדקת באמצעות שלושה טקסטים, משלוש סוגות, ובעקבותיהם שאלות. השאלות הן מסוגים שונים (כגון שאלות מסוג רב-ברירה ושאלות "פתוחות"), ובאמצעותן נבדקים ממדים שונים של הבנת הטקסט, המפורטים בטבלה ובנספח. בכל אחד מן הממדים ייכללו שאלות ברמות קושי שונות.
2. **הבעה בכתב** נבדקת באמצעות מטלות כתיבה המפורטות בטבלה בעמוד הזה וגם ע"פ חלק מן התשובות על שאלות בפרקים של הבנת הנקרא. מטלות הכתיבה נבדקות ע"פ ממדי הערכה המפורטים בנספח.
3. **מטה-לשון** – התחום נבדק בזיקה לטקסטים הנכללים בפרקים של הבנת הנקרא ובזיקה למטלות הכתיבה.

	תחום	פירוט	משקל יחסי	הערות
1	**הבנת הנקרא** ע"פ תכנית הלימודים*: פרק ג' – "רכיבי החינוך הלשוני" ופרק ד' – "הישגים נדרשים", הישגים 4 ו-5	<u>סוגי הטקסטים:</u> • טקסט סיפורי • טקסט מידעי (כגון טקסט מִכתב-עת או מאנציקלופדיה) • טקסט שימושי (כגון טקסט מדריך או מפעיל) <u>ממדי ההבנה</u> • הבנת המשמעות הגלויה בטקסט • הבנת המשתמע מתוך הטקסט • פרשנות, מיזוג ויישום של רעיונות ומידע • ההערכה של התוכן וזיהוי תפקיד הרכיבים הלשוניים והטקסטואליים	70%-65%	• אורך כל טקסט עד 500 מילים (עד שני עמודים וחצי). • נושאי הטקסטים הם מתחומי עניין שונים. • לחלק מן הטקסטים נלווים טקסטים קצרים (חזותיים או מילוליים).
2	**הבעה בכתב** ע"פ תכנית הלימודים*: פרק ג' ופרק ד' – הישגים 2 ו-3	<u>סוגי הכתיבה:</u> • כתיבת סיפור • כתיבה למטרות טיעון ושכנוע • כתיבת תיאור • כתיבה למטרות הסבר <u>ממדי ההערכה</u> • תוכן • מבנה • לשון	25%-20%	מטלות הכתיבה הן בזיקה לטקסט או ללא זיקה אליו.
3	**מטה-לשון** ע"פ תכנית הלימודים*: פרק ג' ופרק ד' – הישג 8	• שימוש במילון • הכרת שמות של מונחים ומושגים לשוניים • זיהוי והבנה של רכיבים במערכת הצורות ובתחביר • הכרת התפקיד של סימני הפיסוק והשימוש בהם	10%	• דגש על המשמעות של הצורות/המבנים ועל השימוש בהם (למטרות הבנת הנקרא, חיפוש במילון וכתיב נכון). • **אין** דרישה לציון הכלל הדקדוקי או להגדרת מושגים דקדוקיים.

* תכנית הלימודים לבית הספר המ"מ והממ"ד **"חינוך לשוני: עברית – שפה, ספרות ותרבות"** (תשס"ג), ירושלים: האגף לתכנון ולפיתוח תכניות לימודים, המזכירות הפדגוגית, משרד החינוך, התרבות והספורט.

מִפרט מבחן המיצ"ב <u>בעברית</u> לכיתה ה' - תשס"ח

<u>נספח למפרט</u>

1.	**הבנת הנקרא – פירוט ממדי ההבנה**
	א. הבנת המשמעות הגלויה בטקסט
	• איתור פרטי מידע מפורשים בטקסט
	• איתור הגדרות, הסברים ורעיונות המפורשים בטקסט
	• ארגון פרטי מידע מפורשים בטקסט ע"פ קריטריונים נתונים
	• זיהוי קְשָׁרים לוגיים מפורשים (לרבות רצף כרונולוגי) תוך כדי הסתייעות במילות קישור
	ב. הבנת המשתמע מתוך הטקסט
	• הבנת מילים וביטויים מתוך הקשר
	• הבנת קְשָׁרים לוגיים שאינם מפורשים בטקסט, לרבות רצף כרונולוגי
	• יצירת הכללות
	• הבנת רעיונות מרכזיים המשתמעים מהטקסט
	• תיאור הקְשָׁרים בין הדמויות בסיפור
	• הבנת הקְשָׁרים בין חלקי הטקסט תוך כדי הסתייעות באֶזכורים
	ג. פרשנות, מיזוג ויישום של רעיונות ומידע
	• העלאת השערות בהסתמך על הכתוב
	• השוואה ועימות בהתייחס למידע
	• גיבוש טענות-על ומסרים עיקריים
	• הבעת עמדה מנומקת על הכתוב
	• אפיון דמויות על-סמך הכתוב
	• יישום הנלמד בטקסט
	• הבחנה בין עובדה לבין דעה בטקסט
	ד. הערכה של התוכן וזיהוי תפקיד הרכיבים הלשוניים והטקסטואליים
	• הערכת מטרתו של הטקסט
	• הערכת עמדתו של הכותב
	• הבנת תפקידם של רכיבי המבנה
	• הבנת תפקידם של הרכיבים הלשוניים
	• הבחנה באווירה ובנימה של הסיפור
	• זיהוי משלב הלשון ומשמעותו
	• הערכת היתכנות של המסופר

2.	**הבעה בכתב – פירוט ממדי ההערכה**
	• **תוכן (50%)** א. פיתוח התוכן: פירוט, מורכבות, הצגת נקודות ראות שונות, עושר רעיוני וכד' ב. צמידות ורלוונטיות למטלת הכתיבה, לַנושא ולמטרה ג. מודעות לנמען: הכללת המידע הדרוש לנמען לשם הבנת הטקסט • **מבנה (20%)** א. התאמת המבנה הרטורי לסוג הכתיבה ולדרישות המטלה ב. יצירת רצף הגיוני בין משפטים, בין רעיונות ובין חלקים שונים של הטקסט (קישוריות ולכידות) ג. הצגת הכתוב וארגונו על-פני העמוד (כגון הפרדה בין מילים, בין פסקות ובין כותרת לטקסט) • **לשון (30%)** א. משלב לשוני: שימוש בלשון ההולמת את הנושא, את הנמענים ואת המטרה, כפי שהם מוגדרים במטלת הכתיבה ב. אוצר מילים: עושר לשוני ודיוק במשמעות ג. תחביר: מבנה משפט תקין, התאם דקדוקי (מין, מספר וכד'), שימוש נכון במילות יחס ד. פיסוק: שימוש הולם בסימני הפיסוק (נקודה, סימן שאלה, נקודתיים, סימן קריאה ומירכאות לציון ציטוט) ה. כתיב: אי-השמטת אותיות והיעדר טעויות
3.	**מטה-לשון**
	• חיפוש מילה במילון, סדר אלפביתי, מבנה מילה, תחיליות וסיומות, ראשי תיבות • הבנת המושג "שורש" ותפקידו (משפחות מילים) • זיהוי צורות הפועל ושימוש תקין בזמנים ובגופים • התאמה במין ובמספר בין שמות עצם, פעלים ושמות תואר • הבנת התפקיד של סימני הפיסוק (נקודה, סימן שאלה, נקודתיים, סימן קריאה ומירכאות)

א.2 מיפוי המבחן

תחום: הבנת הנקרא		
פרק ראשון: טקסט מידעי — **חושים**		
השאלה	**פירוט ממדי ההבנה**	**תכנית הלימודים בחינוך לשוני (ה'תשס"ג)**
1 (פתוחה) לשם מה זקוקים בעלי חיים למידע על מה שמתרחש סביבם?	**הבנת המשמעות הגלויה בטקסט**: איתור פרטי מידע מפורשים בטקסט	**עולם השיח העיוני/טקסטים למטרות מידוע, תיאור והסבר: טקסט מידעי** (פרק ג', עמ' 24—27)
2 (סגורה) מה פירוש **מידע חיוני**?	**הבנת המשתמע מתוך הטקסט**: הבנת מילים וביטויים מתוך הקשר	**ידע לשוני** (פרק ג', עמ' 68—73)
3 (סגורה) איזו מילה היא מן השורש **ש-א-ר**?	**מטה לשון**: הבנת המושג "שורש" ותפקידו (משפחות מילים)	
4 א', ב', ג', ד' (השלמה) טבלה: באיזה חוש נעזר כל אחד מבעלי החיים כדי לבצע את הפעולה?	**הבנת המשמעות הגלויה בטקסט**: איתור פרטי מידע מפורשים בטקסט	על **קריאה** (פרק ג', עמ' 75—76)
5 (פתוחה) מה קורה לפני מה?	**הבנת המשתמע מתוך הטקסט**: זיהוי קשרים לוגיים שאינם מפורשים (לרבות רצף כרונולוגי)	**הישגים נדרשים: 4, 5 ו-8** (פרק ד')
6 (סגורה) מה יש אחרי הסימן **נקודתיים**?	**הערכה של התוכן וזיהוי תפקיד הרכיבים הלשוניים והטקסטואליים**: הבנת תפקידם של הרכיבים הלשוניים **מטה לשון**: הבנת התפקיד של סימני הפיסוק	
7 (סגורה) איזה מידע נחוץ לבעלי החיים לפי המשפט?	**הבנת המשמעות הגלויה בטקסט**: זיהוי קשרים לוגיים מפורשים תוך כדי הסתייעות במלות קישור	
8 (סגורה) לאיזו מטרה מופיעים האיורים וההסברים בצד הקטע?	**הערכה של התוכן וזיהוי תפקיד הרכיבים הלשוניים והטקסטואליים**: הבנת תפקידם של רכיבי המבנה	
9 (פתוחה) אברי החושים של בעלי חיים מתאימים לצורת החיים שלהם. הדגימו זאת בעזרת המידע על החולד.	**פרשנות, מיזוג ויישום של רעיונות ומידע**: יישום הנלמד בטקסט	

תחום: הבנת הנקרא		
פרק שני: טקסט סיפורי — **העץ כעד צדק**		
השאלה	**פירוט ממדי ההבנה**	**תכנית הלימודים בחינוך לשוני (ה'תשס"ג)**
10 (סגורה) "... וביקשו ממנו ליישב מריבה..." מה היה השופט צריך לעשות לפי משפט זה?	**הבנת המשתמע מתוך הטקסט**: הבנת מילים וביטויים בהקשר	**טקסטים למטרות סיפור** (פרק ג', עמ' 48—51) **ידע לשוני** (פרק ג', עמ' 68—73) על **קריאה** (עמ' 75—76) **הישגים נדרשים: 4 ו-8** (פרק ד')
11 (פתוחה) מדוע רבו שני הכפריים?	**הבנת המשתמע מתוך הטקסט**: הבנת קשרים לוגיים שאינם מפורשים בטקסט	
12 א', ב', ג' (השלמה) איזו דמות בסיפור מתאימה לכל משפט?	**הבנת המשתמע מתוך הטקסט**: יצירת הכללות/הבנת רעיונות מרכזיים המשתמעים מהטקסט	
13 (סגורה) מה **באמת** רצה השופט לדעת?	**הבנת המשתמע מתוך הטקסט**: הבנת רעיונות מרכזיים המשתמעים מהטקסט	
14 (סגורה) באיזו מילה אפשר להחליף את המילה **תובע**?	**הבנת המשתמע מתוך הטקסט**: הבנת מילים וביטויים בהקשר	
15 (סגורה) חיפוש במילון: **בחכמתו**	**מטה לשון**: חיפוש מילה במילון, סדר אלפביתי, מבנה מילה, תחיליות וסיומות	
16 (השלמה) כינוי הקניין החבור	**מטה לשון**: זיהוי והבנה של רכיבים במערכת הצורות — הבחנה בין כינויי קניין חבורים לבין כינויי קניין פרודים	
17 (פתוחה) כיצד הצליח השופט לגלות את האמת?	**הבנת המשתמע מתוך הטקסט**: הבנת קשרים לוגיים שאינם מפורשים בטקסט	
18 (פתוחה) הסיפור "העץ כעד צדק" הוא בעיקרו... נמקו את תשובתכם.	**הערכה של התוכן וזיהוי תפקיד הרכיבים הלשוניים והטקסטואליים**: הערכת מטרתו של הטקסט/הבחנה באווירה ובנימה של הסיפור	
19 (פתוחה)* האם לדעתכם חשוב שילדים יקראו סיפורים מן הסוג של הסיפור "העץ כעד צדק"? נמקו את תשובתכם.	**הערכה של התוכן וזיהוי תפקיד הרכיבים הלשוניים והטקסטואליים**: הערכת מטרתו של הטקסט	

* **שאלה 19 נבדקת גם בהבעה בכתב.**

תחום: הבעה בכתב*		
פרק שלישי: כתיבה למטרות טיעון ושכנוע		
השאלה	**פירוט ממדי ההערכה**	**תכנית הלימודים בחינוך לשוני (ה׳תשס״ג)**
20 (פתוחה) מכתב לראש העיר: **הציגו** את הבעיה, **ונסו לשכנע** את ראש העיר להשאיר את פינת החי בבית הספר.	**תוכן, מבנה ולשון** (על-פי המפרט)	**טקסטים למטרות טיעון ושכנוע** (פרק ג׳, עמ׳ 35) על **כתיבה טיעונית** (פרק ג׳, עמ׳ 40—41) **מלאכת הכתיבה** (פרק ג׳, עמ׳ 77—78) **הישגים נדרשים: 2—3** (פרק ד׳)

המשך הטבלה בעמוד הבא.

* **בהבעה בכתב נבדקת גם שאלה 19 תוך כדי התייחסות כוללת לממדי ההערכה.**

תחום: הבנת הנקרא		
פרק רביעי: טקסט שימושי (מדריך ומפעיל) — **שמורת הטבע "אלוני אבא"**		
השאלה	**פירוט ממדי ההבנה**	**תכנית הלימודים בחינוך לשוני (ה'תשס"ג)**
21 (השלמה) כתבו שמות של שתיים מן התחנות שהמבקרים צריכים לעבור בדרכם ל**גבעת חרוב**.	**הבנת המשמעות הגלויה בטקסט**: איתור פרטי מידע מפורשים בטקסט	**טקסטים למטרות הפעלה** (פרק ג', עמ' 43—45)
22 (סגורה) מדוע "אלוני אבא" היא שמורת טבע?	**פרשנות מיזוג ויישום של רעיונות ומידע**: יישום הנלמד בטקסט	**ידע לשוני** (פרק ג', עמ' 68—73)
23 (סגורה) על איזו שאלה **יש תשובה** בדף המידע?	**הבנת המשתמע מתוך הטקסט**: הבנת קשרים לוגיים שאינם מפורשים בטקסט	על **קריאה** (פרק ג' 75—76)
24 א', ב' (פתוחה) ענו על שתי שאלות לפי דף המידע.	**הבנת המשתמע מתוך הטקסט**: הבנת קשרים לוגיים שאינם מפורשים בטקסט	**הישגים נדרשים: 4 ו- 8** (פרק ד')
25 (סגורה) מהי מטרתו **העיקרית** של דף המידע על שמורת הטבע "אלוני אבא"?	**הערכה של התוכן וזיהוי תפקיד הרכיבים הלשוניים והטקסטואליים**: הערכת מטרתו של הטקסט	
26 (השלמה) הפועל	**מטה לשון**: זיהוי צורות הפועל ושימוש תקין בזמנים ובגופים	
27 (השלמה) שמות תואר	**מטה לשון**: התאמה במין ובמספר בין שמות עצם, פעלים ושמות תואר	
28 (פתוחה) האם לדעתכם כדאי למשפחה לבקר בשמורת הטבע "אלוני אבא"? נמקו את תשובתכם.	**פרשנות, מיזוג ויישום של רעיונות ומידע**: יישום הנלמד בטקסט/הבעת עמדה מנומקת על הכתוב	

פרק ב': הנחיות להעברת המבחן

בפרק זה מוצג מידע חיוני שמטרתו לסייע לבית הספר להיערך לקראת ההעברה של מבחן המיצ"ב הפנימי. הפרק מכיל מידע הנוגע להיערכות בית הספר בהיבטים האלה: מועד העברת המבחן, הודעה לתלמידים, שמירה על סודיות המבחן ועוד. כמו כן, יש בפרק מידע על דרך ההתייחסות לתלמידים בעלי צרכים מיוחדים והנחיות כלליות להעברת המבחן בכיתה.

ב.1 היערכות לקראת העברת המבחן

בסעיף הזה מוצגות הנחיות כלליות לקראת העברת המבחן בבית הספר. יש לקרוא את ההנחיות האלה מראש ולהיערך בהתאם.

מועד העברת המבחן: יש להעביר את המבחן הזה לקראת סוף שנת הלימודים של כיתה ה'. יש להעביר את המבחן בבית הספר מיד לאחר המועד של מבחן המיצ"ב החיצוני בעברית (9 באפריל 2008), בין התאריכים 29 באפריל — 6 במאי 2008. שימו לב, העברת המבחן במועד אחר עלולה לפגוע ברלוונטיות של תוצאות המבחן ובאפשרות להשוות בין ההישגים שיתקבלו בבית הספר לבין נתוני קבוצות ההשוואה (נורמות ארציות).

הודעה לתלמידים: מומלץ להודיע מראש לתלמידים בכיתות הנבחנות על מועד המבחן, על היקף החומר הנכלל בו ועל השימושים שייעשו בתוצאותיו, וזאת בהתאם להחלטת בית הספר (האם הציון יימסר לתלמיד? האם הציון יתבטא בתעודה? האם תישלח הודעה להורים?).

שמירה על הסודיות של שאלות המבחן בתוך בית הספר ומחוצה לו: מומלץ להעביר את המבחן לכל כיתות ה' באותו יום ובאותה שעה. העברה של המבחן בכיתות מקבילות בהפרשי זמן עלולה לגרום ל"דליפה" של השאלות. נוסף על כך, מאחר שמדובר במבחן שיועבר בבתי ספר רבים, יש לשמור ככל האפשר על חיסיונם של המבחנים ועל חיסיונה של חוברת הנחיות זו, גם לאחר שהמבחן כבר התקיים.

שינויים בתוכן המבחן על־פי החלטת בית הספר: בית הספר יכול להחליט אילו חלקים מן המבחן יועברו לתלמידים. מומלץ להעביר את המבחן **בשלמותו,** אך אם בית הספר יחליט לבטל שאלות מסוימות, יש לסמן עליהן X במחברות המבחן. שימו לב, לביטול שאלות יש השלכות על חישוב הציונים, והדבר עלול לפגוע ביכולת להשוות בין הציונים של בית הספר לבין הנתונים של קבוצות ההשוואה (נורמות ארציות).

נוסח המבחן: המדריך הזה עוסק בנוסח אחד בלבד של המבחן (נוסח א'), שהוא הנוסח שיועבר לתלמידים. אם יש חשש להעתקות במבחן, על בית הספר להיערך בהתאם, למשל, לתגבר את ההשגחה בכיתות או לבחור בכל פתרון ארגוני אחר שייראה לנכון.

היערכות לבחינת תלמידים בעלי צרכים מיוחדים: היערכות ליום הבחינה כוללת התייחסות לתלמידים בעלי צרכים מיוחדים. קריאה וכתיבה הן אבני היסוד של הוראת שפת אם, ולכן ההיערכות המיוחדת תהיה רלוונטית רק במקרים שבהם בית הספר מאשר לתלמידים תנאי היבחנות מותאמים (שאינם הקראה או שכתוב), כפי שמפורט להלן בסעיף ב.2. בהתאם לכך, בית הספר צריך להכין מראש אמצעי בחינה מיוחדים (למשל, חוברות מוגדלות לתלמידים שיש להם קשיי ראייה), וליידע את התלמידים בנוגע להתאמות שיקבלו (כיתה שקטה, הפסקות במהלך הבחינה, הארכת זמן) ובנוגע להתאמות שלא יקבלו (הקראת תשובות ו/או שכתוב שלהן). בסעיף ב.2 מפורטות קבוצות התלמידים בעלי הצרכים המיוחדים ואופן ההתייחסות אליהן, כפי שמוצע במיצ"ב הפנימי.

החזרת מבחנים: אפשר להחזיר לתלמידים את מחברות המבחן כשבועיים לאחר מועד העברת המבחן (מטעמי שמירת סודיות).

ב.2 התייחסות לתלמידים בעלי צרכים מיוחדים

הסעיף הזה עוסק בהתאמות האפשריות במסגרת המיצ"ב הפנימי[2] לנבחנים בעלי צרכים מיוחדים. יש לאפשר לתלמידים רבים ככל האפשר מקרב הקבוצות האלה להיבחן בתנאים נאותים והוגנים, שיאפשרו להם לבטא את יכולותיהם הלימודיות במלואן, בתנאי שהדבר אינו פוגע במהות המקצוע. קריאה וכתיבה הן אבני היסוד של הוראת שפת אם באשר היא, ומטרת המבחן היא לבדוק את שליטתם של התלמידים בהפקת משמעות מטקסט כתוב. במקרה זה, התאמה מסוג הקראה תפגע במהות המבחן, ולכן מומלץ ש**לא לאפשר הקראת תשובות ו/או שכתוב שלהן**. תלמידים בעלי צרכים מיוחדים יתמודדו כמיטב יכולתם עם פענוח טקסטים בעזרת הכלים העומדים לרשותם. עם זאת, בית הספר יכול לשקול אם לתת להם התאמות אחרות, כגון היבחנות בכיתה שקטה, מתן הפסקות במהלך המבחן, הארכת זמן וכדומה.

תלמידים הלומדים בכיתות של החינוך המיוחד: המבחן נועד לבדוק את רמת השליטה של התלמיד בחומר הלימודים על־פי תכנית הלימודים הכללית, ולכן בית הספר יכול לאפשר, על־פי שיקול דעתו, התאמות בהתאם לתח"י (תכנית חינוכית יחידנית) של כל תלמיד. עם זאת, בדומה למיצ"ב החיצוני, אין חובה לבחון את התלמידים האלה.

תלמידים עולים חדשים הנמצאים פחות משנה אחת בארץ ותלמידים בכיתות אולפן או בכיתות קלט: המבחן נועד לבדוק את רמת השליטה בחומר הלימודים של תלמידים השולטים בשפת המבחן ברמה בסיסית. על כן, מבחן זה אינו מתאים לאוכלוסיית התלמידים הזאת. עם זאת, בית הספר רשאי לשקול את האפשרות לבחון את התלמידים האלה בתנאים מותאמים, על־פי מידת שליטתם בשפה ועל־פי יכולתם להבין כהלכה טקסט כתוב.

[2] במבחני המיצ"ב החיצוני ניתנו תנאים אחידים, על־פי המוגדר בחוזר מנכ"ל "הוראות קבע" סח/3(א) סעיף 4.1-3, בנושא התאמות לתלמידים בעלי צרכים מיוחדים במבחנים ארציים (המיצ"ב/"מאה מושגים"/מבחני החמ"ד) בבתי הספר היסודיים ובחטיבות הביניים.

תלמידים עולים חדשים הנמצאים בארץ בין שנה אחת לשלוש שנים: התלמידים האלה ייבחנו בכיתות הרגילות וללא התאמות.

תלמידים בכיתות רגילות הזכאים לתמיכה מתכנית השילוב: ההחלטה כיצד ייבחנו תלמידי השילוב במיצ"ב הפנימי נתונה לשיקול דעתו של צוות בית הספר. מאחר שהמבחן מבוסס על תכנית הלימודים הכללית, ייתכן שאינו מתאים להיקף הלמידה של התלמידים האלה. עם זאת, יש להכיר בחשיבות הרגשית והחברתית של עצם השתתפותם במבחן עם עמיתיהם לכיתה. לכן, צוות בית הספר צריך לשקול כיצד לבחון אותם, וזאת בהתאם ליכולותיהם הקוגניטיביות, הרגשיות והחברתיות, ובהתאם לתח"י של כל תלמיד. כמו כן, בית הספר יכול לפטור אותם מחלקים מסוימים של המבחן או משאלות קשות, או לפצל את המבחן לכמה מקטעים.

תלמידים בעלי לקויות למידה שאינם זכאים לתמיכה מתכנית השילוב: בקבוצה זו נכללים תלמידים שאינם זכאים לתמיכה מתכנית השילוב (בין שעברו אבחון בידי גורם חיצוני ובין שלא), אך מתמודדים עם קשיי למידה, בעיקר בקריאה ובכתיבה. תלמידים אלה ייבחנו בכיתות הרגילות בלי התאמות מיוחדות, ויש לעודד אותם לענות על שאלות רבות ככל האפשר.

ב.3 הנחיות כלליות להעברת המבחן בכיתה

בסעיף זה מוצגות הנחיות כלליות להעברת המבחן בכיתה. העברת המבחן על־פי הנחיות אחידות תתרום למהימנות המבחן, ותיתן לכל תלמיד הזדמנות שווה לבטא את ידיעותיו ואת מידת שליטתו בחומר הלימודים.

משך המבחן

שעת המבחן: מומלץ לקיים את המבחן בשעות שבהן התלמידים ערניים, ושאין בסביבה גורמים העלולים להפריע להם. המיצ"ב החיצוני מתקיים בשעות השלישית והרביעית של יום הלימודים, ומומלץ להעביר גם את המבחן הפנימי בשעות האלה.

הזמן המוקצב למבחן המועבר בשלמותו הוא **90 דקות ללא הפסקות**. משך זמן זה תוכנן כך שהתלמידים יוכלו להשיב בנינוחות על כל שאלות המבחן. אם תלמידים יזדקקו לכמה דקות נוספות כדי להשלים את המבחן, אפשר לתת להם תוספת זמן קצרה, בכפוף להחלטת בית הספר. בכל מקרה, מומלץ שלא לתת תוספת זמן העולה על 15 דקות.

בתחילת המבחן יש להודיע לתלמידים על משך הזמן העומד לרשותם, אולם אין לזרז את התלמידים במהלך המבחן, ואין לכתוב על הלוח את משך הזמן הנותר לסיום המבחן.

סיום המבחן לפני תום הזמן המוקצב: בית הספר יקבע אם התלמידים שסיימו את המבחן לפני תום הזמן המוקצב יישארו בכיתה או שיצאו החוצה. רצוי לעודד את התלמידים האלה לבדוק שוב את תשובותיהם, ורק לאחר מכן למסור את מחברותיהם.

תפקידיו של <u>המורה לעברית</u>:

1. לפני תחילת המבחן מומלץ לאפשר למורה לעברית לתת הבהרות כלליות לתלמידים בנוגע לתוכני המבחן.
2. המבחן יכול לסייע למורה לעברית, בין היתר, למפות את הידיעות של התלמידים מצד אחד ואת הקשיים שלהם מצד אחר.
3. מומלץ כי במהלך המבחן יעבור המורה לעברית בין הכיתות הנבחנות וירשום לעצמו את שאלות התלמידים העולות בזמן המבחן. על־פי השאלות האלה ועל־פי תוצאות המבחן, יוכל המורה להסיק מסקנות בנוגע לתהליך הלמידה ולגבש תובנות פדגוגיות מתאימות.

השגחה בכיתת האם:

בעת המבחן רצוי למנות בכל כיתה מורה משגיח שאינו מורה <u>לעברית</u>.

תפקידי <u>המורה המשגיח</u> בשעת המבחן:

1. לפקח על המהלך התקין של המבחן ולשמור על הסדר ועל טוהר הבחינות.
2. לוודא שכל תלמיד עובד באופן עצמאי.
3. לסייע לתלמידים בפתרון בעיות טכניות (דפוס לא ברור, חוברת פגומה וכדומה). אין להשיב על שאלות העוסקות בתחום התוכן, אין להקריא את שאלות המבחן, ואין לרמוז על התשובה הנכונה או לכוון את התלמידים לתשובה הנכונה.
4. ליצור אווירת עבודה שקטה ונינוחה, ללא לחץ של זמן, שתאפשר לתלמידים לבטא את הידע שלהם בצורה הטובה ביותר.
5. לעודד את התלמידים להשיב על כל שאלות המבחן ולא לדלג על שאלות, גם כאשר נדמה להם שאינם יודעים את התשובה, כי לפעמים תלמידים יודעים יותר מכפי שנדמה להם. בשלב מאוחר יותר, לאחר בדיקת המבחנים, יהיה אפשר להסיק מסקנות מן התשובות: על אילו שאלות לא ענה התלמיד? מדוע לא ענה עליהן? מה היו הקשיים שנתקל בהם? מה מן החומר במבחן לא נכלל בחומר הנלמד?
6. לתעד את השאלות שהתלמידים שואלים במהלך המבחן (אם המורה <u>לעברית</u> אינו נמצא בכיתה). ראו בסעיף "תפקידיו של המורה לעברית" לעיל.
7. לסייע בפתרון בעיות אישיות **שאינן קשורות לתוכן המבחן** (מתן אישור לאכול ולשתות במהלך המבחן על־פי מדיניות בית־הספר, טיפול בבעיות חריגות וכו').

תלמידים הזכאים לתנאי בחינה מותאמים ראו פירוט בסעיף ב.2 לעיל.

הנחיות לתלמידים לפני חלוקת המבחנים:

1. יש להסביר לתלמידים את מטרת המבחן.
2. יש לציין כמה זמן עומד לרשותם.
3. יש לציין שהמבחן מורכב משאלות סגורות (רב־ברירה) ושאלות פתוחות. בשאלות הסגורות יש תשובה נכונה אחת ויש לסמן אותה. בשאלות הפתוחות יש לכתוב את התשובה במקום המיועד לכך.
4. יש לבקש מן התלמידים לכתוב אך ורק בתוך מחברת המבחן (ולא על דפי טיוטה) כדי שיישאר תיעוד של דרכי הפתרון.
5. יש להסביר לתלמידים מה יהיה עליהם לעשות אם יסיימו את המבחן לפני הזמן.
6. יש לבקש מהם להתייחס למבחן ברצינות המרבית, ולהשיב על כל השאלות. יש להציע להם לנסות ולהשיב על כל שאלה גם אם נדמה להם שאינם יודעים את התשובה, או שאינם בטוחים שתשובתם נכונה.
7. יש להסביר לתלמידים את נוהלי ההתנהגות בשעת המבחן (יציאה לשירותים, אכילה, שאילת שאלות וכו').

פרק ג' - הנחיות לבדיקת המבחן

פרק זה כולל מידע שיסייע לצוות בית הספר בבדיקת המבחן ובציינונו. בראשית הפרק יוצג המחוון וההנחיות לשימוש בו בעת בדיקת המבחנים, הנחיות לבדיקת המבחנים וחישוב הציונים (במנב"ס/ במנבסון, או במיצבית – כלי המבוסס אקסל, או באופן ידני). כמו כן, יוצגו הסברים על ההשוואה בין הנתונים של בית ספר אחד ובין נתוני קבוצות ההשוואה (כלל בתי הספר, כלל בתי הספר דוברי עברית, כלל בתי הספר דוברי ערבית), שיתפרסמו במועד מאוחר יותר.

ג.1 המחוון וההנחיות לשימוש בו בעת בדיקת המבחנים

לנוחיות המורים, נעשה מאמץ לפתח מחוון מפורט ככל האפשר. המחוון מציין את סוג הפריט (רב־ברירה/פתוח), את התשובה הנכונה לכל פריט, כולל תיאור של רמות הביצוע האפשריות, ואת טווח הציון לתשובה.

שימו לב,

- יש לתת ניקוד לכל סעיף בנפרד.
- התלמיד יקבל אפס נקודות על כל שאלה שלא השיב עליה.
- בעמודה שכותרתה "טווח הציון לתשובה" הערכים או טווח הערכים מתייחסים לאפשרויות הניקוד (אותן אפשרויות מופיעות גם בדף ריכוז הציונים). אם, למשל, כתוב כי הניקוד הוא **0-2**, התלמיד יכול לקבל אפס נקודות, נקודה אחת או 2 נקודות. אם כתוב **2,0**, התלמיד יכול לקבל אפס נקודות או 2 נקודות, ללא ניקוד ביניים.
- בשאלות סגורות (רב־ברירה) יש להתייחס לשאלה שבה התלמיד סימן יותר מתשובה אחת, כאילו לא השיב עליה כלל.
- במשימת ההבעה בכתב יש להעריך כל מרכיב המופיע במחוון בנפרד (שני רכיבי **התוכן**, שלושת רכיבי **המבנה** וארבעת רכיבי **הלשון**).

מחוון למבחן בעברית לכיתה ה' (נוסח א') מיצ"ב פנימי, תשס"ח

מספר הפריט	סוג הפריט	התשובה הנכונה ופירוט רמות הביצוע	טווח הציון לתשובה
		פרק ראשון: הטקסט המידעי – "חושים"	
1	פתוח **הבנת המשמעות הגלויה**	**3** = תשובה הכוללת שלושה פריטים מבין אלה: • כדי לשרוד. • כדי למצוא מזון. • כדי למצוא בני זוג. • כדי להישאר במקום מחיה המתאים להם. • כדי להימלט מטורפים. לחלופין, תשובה הכוללת שניים מבין הפריטים הנ"ל, בתנאי שאחד מהם "כדי לשרוד". **2** = תשובה הכוללת שניים מבין הפריטים הנ"ל/תשובה הכוללת "כדי לשרוד" בלבד. **1** = תשובה הכוללת פריט אחד מבין הנ"ל/תשובה הכוללת פריט דוגמה מִידע עולם שאינו מופיע בטקסט. **0** = תשובה שגויה. **הערה:** תשובה שבה ייכתבו יותר מפריט אחד בשורה אחת, תיחשב גם כן תשובה נכונה. בתשובה שתכלול יותר משלושה פריטים, ייספרו רק הפריטים הנכונים.	3—0
2	ר"ב **הבנת המשתמע**	**3** = תשובה נכונה: (3) מידע חשוב והכרחי **0** = תשובה שגויה.	3,0
3	ר"ב **מטה לשון**	**1** = תשובה נכונה: (1) שאריות **0** = תשובה שגויה.	1,0
4	פתוח **הבנת המשמעות הגלויה**	**א.** **1** = חוש **המישוש** **0** = תשובה שגויה.	1,0
	פתוח **הבנת המשמעות הגלויה**	**ב.** **1** = חוש **הריח** **0** = תשובה שגויה.	1,0
	פתוח **הבנת המשמעות הגלויה**	**ג.** **1** = חוש **השמיעה** **0** = תשובה שגויה.	1,0
	פתוח **הבנת המשמעות הגלויה**	**ד.** **1** = חוש **הראייה** **0** = תשובה שגויה.	1,0
		הערה לשאלה 4: תשובה שבה ייכתבו שתי תשובות או יותר בתוך אותה משבצת, תיחשב תשובה שגויה.	

מספר הפריט	סוג הפריט	התשובה הנכונה ופירוט רמות הביצוע	טווח הציון לתשובה
5	פתוח **הבנת המשתמע**	**4** = 4 2 1 3 **0** = תשובה שגויה.	4,0
6	ר"ב **הערכה של התוכן**	**3** = תשובה נכונה: (**4**) פירוט **0** = תשובה שגויה.	3,0
7	ר"ב **הבנת המשמעות הגלויה**	**3** = תשובה נכונה: (**3**) מידע גם על סביבתם וגם על גופם **0** = תשובה שגויה.	3,0
8	ר"ב **הערכה של התוכן**	**3** = תשובה נכונה: (**2**) להרחיב את המידע שבקטע בעזרת דוגמאות. **0** = תשובה שגויה.	3,0
9	פתוח **פרשנות**	**3** = תשובה המתייחסת לקשר שבין צורת החיים של החולד (כגון מחילה, חושך, תקשורת באמצעות תיפוף ברגליים) ובין אחד מחושיו לפחות, לדוגמה: "חוש השמיעה של החולד מצוין. החולד מתופף ברגליו בדופן המחילה, קולות התיפוף נשמעים למרחק רב, וכך בני מינו יודעים שלא להיכנס למחילתו." **1** = תשובה שאינה מתייחסת לזיקה שבין החושים ובין צורת החיים של החולד, אך מציינת את הקשר שבין החושים לבין עצמם: חוש השמיעה התפתח, או שהיה מפותח, כפיצוי על היעדר חוש הראייה/העיוורון. לחלופין, תשובה המתייחסת לחושים **וגם** לצורת החיים של החולד, אך אינה מצביעה על הזיקה ביניהם, לדוגמה: "חוש השמיעה של החולד הוא מצוין, והוא מתופף ברגליו בדופן המחילה." **0** = תשובה המתייחסת לצורת החיים של החולד **או** לאחד החושים שלו/תשובה שגויה/תשובה לא רלוונטית, לדוגמה: "החולד גר מתחת לאדמה במחילה והוא עם חוש המישוש שלו מרחיק את בני מינו מביתו."	3,1,0
פרק שני: הסיפור – "העץ כעד צדק"			
10	ר"ב **הבנת המשתמע**	**3** = תשובה נכונה: (**1**) לפתור את הסכסוך שפרץ ביניהם. **0** = תשובה שגויה.	3,0

מספר הפריט	סוג הפריט	התשובה הנכונה ופירוט רמות הביצוע	טווח הציון לתשובה
11	פתוח **הבנת המשתמע**	**4** = תשובה המתארת את הסיבה למריבה ואת השתלשלות האירועים, בהכללה או בפירוט, לדוגמה: — "שני הכפריים רבו מכיוון שאחד משניהם לקח מאה מטבעות זהב מן השני." — "כי האופה גנב מן הסוחר את כל מטבעות הזהב." — "הסוחר נתן לאופה מאה מטבעות, וכשחזר האופה הכחיש זאת." — "בגלל גנֵבת (מאה) מטבעות הזהב." — "בגלל ההכחשה של האופה שקיבל מטבעות זהב." **2** = תשובה חלקית: תשובה שחסרה בה הבנה של מהות המריבה או של הכחשת הגנבה, לדוגמה: — "כי הסוחר רצה את מטבעות הזהב." — "שני הכפריים רבו כי אחד היה צריך לנסוע והוא נתן את כל כספו לחברו, וכשחזר, הכסף לא היה אצל חברו." או בניסוח כולל, לדוגמה: "בגלל הכסף"/"בגלל המטבעות"/"בגלל מאה מטבעות". **0** = תשובה שגויה, או תשובה הכוללת עובדות המשתמעות מן השאלה, לדוגמה: — "בגלל חוסר ההסכמה ביניהם." — "בגלל חוסר האמון ביניהם." תשובה הכוללת את הסבר המונח "מריבה" באופן כללי, בלי להתייחס לאירועים בסיפור.	4,2,0
12	פתוח **הבנת המשתמע**	**א.** **1** = הסוחר/התובע **0** = תשובה שגויה.	1,0
	פתוח **הבנת המשתמע**	**ב.** **1** = השופט/החכם/איש הצדק **0** = תשובה שגויה.	1,0
	פתוח **הבנת המשתמע**	**ג.** **1** = האופה/הנאשם **0** = תשובה שגויה.	1,0
	הערה לשאלה 12: הוספת שם תואר לדמות לא תיחשב שגיאה.		
13	ר"ב **הבנת המשתמע**	**4** = תשובה נכונה: (4) אם האופה דובר אמת. **0** = תשובה שגויה.	4,0
14	ר"ב **הבנת המשתמע**	**3** = תשובה נכונה: (2) מאשים **0** = תשובה שגויה.	3,0
15	ר"ב **מטה לשון**	**2** = תשובה נכונה: (4) חכמה **0** = תשובה שגויה.	2,0

מספר הפריט	סוג הפריט	התשובה הנכונה ופירוט רמות הביצוע	טווח הציון לתשובה
16	פתוח **מטה לשון**	**2** = תשובה הכוללת חמישה או שישה פתרונות נכונים: 1. רכוש שלהם/הרכוש שלהם 2. דברים שלך/הדברים שלך 3. בעיות שלהם/הבעיות שלהם 4. טובה שלך/הטובה שלך 5. עדים שלו/העדים שלו 6. מסע שלי/המסע שלי **1** = תשובה הכוללת שניים, שלושה או ארבעה פתרונות נכונים. **0** = תשובה הכוללת פתרון אחד נכון/תשובה שגויה.	2—0
17	פתוח **הבנת המשתמע**	**4** = תשובה הכוללת התייחסות לתכסיס/לחכמה/לרעיון/ל"טריק"/ לתחבולה של השופט או הכללה של מסקנת השופט, לדוגמה: — "השופט רצה לוודא שהאופה יודע היכן העץ, כי לפי תשובתו הוא יוכל לדעת אם האופה הוא אדם ישר ודובר אמת." — "אם האופה יוכל להעריך את המרחק עד העץ, זה יהיה סימן שהוא אכן לקח את הכסף מן הסוחר." **2** = תשובה הכוללת את השתלשלות האירועים ואת שאלת השופט, אך לא את מסקנתו מתשובת האופה, לדוגמה: "השופט הצליח לגלות את האמת כך: השופט שאל את האופה אם הסוחר הגיע. האופה אמר: 'לא'. אחרי זה הוא שאל עוד פעם, והאופה ענה לו: 'כן', כי הוא מכיר את המקום." או: ציטוט הקטע הרלוונטי מתוך הטקסט. או: תשובה הכוללת הסבר חלקי (תיאור חלקי של רצף האירועים), לדוגמה: "השופט גילה את האמת בעזרת העץ." **0** = העתקת המשפט הראשון מן הטקסט/תשובה שגויה, לדוגמה: "כי האופה לקח את השופט לעץ האלון ובדק אם הכסף שם. השופט ראה שהוא לא מצא את הכסף."	4,2,0

מספר הפריט	סוג הפריט	התשובה הנכונה ופירוט רמות הביצוע	טווח הציון לתשובה
18	פתוח **הערכה של התוכן**	**2** = תשובה הכוללת נימוק מפורש המבוסס על הסיפור ומבהיר את המאפיין שנבחר, לדוגמה: — "הסיפור **שנון ומתוחכם** מכיוון שהשופט משתמש ב'טריק' כדי לגלות את האמת. העץ אינו יכול להעיד או לדבר אבל אפשר להשתמש בו כעד." — "הסיפור **משעשע** כי האופה רצה לשקר לבית המשפט ולסוחר ולהרוויח כסף ועל זה הוא גם החזיר את מאה מטבעות הזהב וגם שילם עשר מטבעות קנס." **1** = נימוק המבוסס על הסיפור, אך אינו מבהיר את המאפיין שנבחר, דוגמה לנימוק חלקי: "הסיפור מתוחכם כי השופט היה חכם." **0** = תשובה שבה הנימוק אינו מבוסס על הסיפור או טאוטולוגיה, לדוגמה: "הסיפור מתוחכם כי הוא מתוחכם." תשובה שגויה, לדוגמה: "הסיפור דמיוני כי עץ אינו יכול לדבר."	2—0
19	פתוח **הערכה של התוכן**	**2** = תשובה הכוללת את דעת התלמיד ונימוק רלוונטי הקשור להנאה או ללמידה מסיפורים כאלה, לדוגמה: — "כן, לפי דעתי ילדים צריכים לקרוא סיפורים כאלה כי יש בהם דברי חכמה ודברים שאפשר ללמוד מהם הרבה." — "לפי דעתי חשוב שילדים יקראו סיפורים כאלה מכיוון שיש בסיפורים האלה מוסר השכל חשוב מאוד." — "כן, כי זה מלמד ילדים לא לשקר ותמיד למלא אחר הוראות." — "לא, לפי דעתי לא חשוב לקרוא סיפורים כאלה כי אלה סיפורים ישנים והיום שופטים אינם מחליטים מי צודק לפי עץ." **1** = תשובה חלקית: הנימוק רלוונטי אבל מתייחס להנאה וללמידה מן הסיפור הזה בלבד, לדוגמה: "כדאי לקרוא את **הסיפור** כי לומדים ממנו שאסור לשקר, והאמת בסוף תתגלה." לחלופין, תשובה הכוללת התייחסות לחשיבות של סיפורים **באשר הם**, לדוגמה: — "כן, כי חשוב שילדים יקראו סיפורים." — "כן, כי חשוב שילדים יקראו סיפורים מעניינים." — "כן, חשוב כי הסיפור מתוחכם וכך לילדים תהיה השכלה טובה יותר." **0** = תשובה שגויה/תשובה הכוללת דעה בלבד ללא נימוק, לדוגמה: "חשוב לקרוא סיפורים מן הסוג הזה."	2—0

מספר הפריט	סוג הפריט	התשובה הנכונה ופירוט רמות הביצוע	טווח הציון לתשובה
כ19 הבעה בכתב	פתוח **הבעה בכתב**	**הערכת השאלה בהבעה בכתב לפי התרשמות הבודק (בדיקה הוליסטית)** **3** = הטקסט כולל שלוש שורות לפחות. בטקסט מובעת דעת התלמיד ונימוק מתאים או נימוקים מתאימים (ראו ניקוד מרבי לתשובה 19 לעיל). השפה תקינה: המשלב הולם, הטקסט לכיד והמשפטים מחוברים במילות קישור מתאימות. סימני הפיסוק במקום (לא נדרשת הקפדה על פסיק באמצע משפט), והכתיב נכון. **2** = הטקסט כולל שתיים—שלוש שורות/הטקסט כולל נימוק בלבד ללא הבעת דעה, לדוגמה: "כי הסיפורים יכולים ללמד את הילדים איך להתנהג." שימוש נכון בסימני הפיסוק. לא נדרשת הקפדה על פסיק באמצע המשפט. אין להוריד נקודות על שגיאת כתיב אחת או שתיים. **1** = הנימוק רלוונטי אבל אינו מתייחס להנאה וללמידה מסיפורים כאלה. מילות הקישור חלקיות, סימני הפיסוק חלקיים, ובטקסט יש יותר משתי שגיאות כתיב. לחלופין, התוכן חלקי וקיימת בעיה בלכידות ובלשון. **0** = הטקסט אינו עונה על המטלה: אינו טקסט טיעוני/אינו לכיד/התוכן שגוי. הטקסט כולל פחות משתי שורות. לחלופין, הכתיבה נכונה, אבל אורך הטקסט שורה אחת בלבד (אי אפשר להעריך טקסט כה קצר).	3—0
פרק שלישי: הבעה בכתב – מכתב שכנוע – פינת החי			
20	**תוכן, מבנה ולשון**	**0 (נכשל)** = הטקסט כולל משפט אחד בלבד, או שבטקסט לא באה לידי ביטוי הסוגה הנדרשת במטלה (טקסט למטרות טיעון ושכנוע), או שהטקסט הוא העתקה גורפת.	
	פתוח **תוכן** פתוח **תוכן**	**א. תוכן** הטקסט כולל: (1) **הצגת הבעיה** **3** = הצגת הבעיה. **2** = הצגה חלקית של הבעיה. **0** = הטקסט אינו עונה על הדרישה. (2) **הבעת עמדה מנומקת/שימוש באמצעי שכנוע** **6** = הבעת עמדה או הצעה מנומקת באופן מפורט באמצעות הסברים/סיבות/דוגמאות לביסוס העמדה/שימוש באמצעי שכנוע נוספים, כגון הצעות לפתרון. **4** = הטקסט כולל הנמקה שאינה מפורטת או אמצעי שכנוע מועטים. **2** = הטקסט כולל נימוק דל. **0** = הטקסט אינו עומד בדרישה. **הערה לסעיף א' – תוכן**: תשובה שתכלול עמדה מנוגדת לזו הנדרשת במטלה (תמיכה בהעברת פינת החי משטח בית הספר או כתיבה בשם הדיירים), תקבל אפס נקודות בסעיפי התוכן אולם תיבדק במבנה ובלשון, כל זאת בתנאי שהטקסט הוא למטרת שכנוע ועוסק בפינת החי.	3,2,0 6,4,2,0

מספר הפריט	סוג הפריט	התשובה הנכונה ופירוט רמות הביצוע	טווח הציון לתשובה
		ב. מבנה	
	פתוח **מבנה**	(1) **1 =** מסגרת הכתיבה: מכתב (ולא תשובה לשאלה או תור בדיבור). **הערה:** אין חובה להציג פורמט של מכתב, אבל נדרש דיאלוג עם הנמען. **0 =** הטקסט אינו עונה על הדרישה.	1—0
	פתוח **מבנה**	(2) **2 =** הטקסט כולל את הרכיבים הנדרשים במטלה: הצגת הבעיה, הבעת דעה מנומקת. **1 =** חסר אחד מרכיבי המטלה: הבעת עמדה ללא הצגת ההצעה/ הבעת עמדה ללא הנמקה. **0 =** הטקסט אינו עונה על הדרישה.	2—0
	פתוח **מבנה**	(3) **2 =** הטקסט לכיד ומקושר (קשר לוגי לשוני בין משפטים ובין רעיונות). **1 =** קישוריות חלקית. **0 =** הטקסט אינו לכיד ואינו מקושר.	2—0
		ג. לשון	
	פתוח **לשון**	(1) **אוצר מילים ומשלב לשוני** **2 =** אוצר מילים עשיר ומגוון ומשלב לשוני ההולם כתיבה. **1 =** אוצר מילים דל/משלב נמוך/עירוב משלבים. **0 =** לשון יומיומית.	2—0
	פתוח **לשון**	(2) **מורפולוגיה ותחביר** **1 =** מבנה תקין של מילים ושל משפטים. התאמה במין, במספר וביידוע. **0 =** הרבה שגיאות במבנה המשפט ובהתאם הדקדוקי.	1—0
	פתוח **לשון**	(3) **פיסוק** **1 =** שימוש נכון בסימני הפיסוק (ללא הקפדה על פסיק באמצע משפט). **0 =** חסרים סימני פיסוק בטקסט.	1—0
	פתוח **לשון**	(4) **כתיב** **2 =** כתיב נכון (ללא התייחסות לכללי הכתיב המלא). אין להוריד נקודות על שגיאת כתיב אחת או על שגיאת כתיב חוזרת. **1 =** עד ארבע שגיאות כתיב. **0 =** מעל ארבע שגיאות כתיב.	2—0

מספר הפריט	סוג הפריט	התשובה הנכונה ופירוט רמות הביצוע	טווח הציון לתשובה
פרק רביעי: הטקסט השימושי – שמורת הטבע "אלוני אבא"			
21	פתוח **הבנת המשמעות הגלויה**	**2** = תשובה הכוללת שתיים מבין התחנות האלה: שער השביל, קרחת היער הגדולה, חורש מעורב, נקודת תצפית. או שתיים מבין התחנות האלה: תחנה 1, תחנה 2, תחנה 3, תחנה 4. **1** = תשובה הכוללת תחנה אחת מבין הנ"ל. **0** = תשובה שגויה.	2—0
22	ר"ב **פרשנות**	**4** = תשובה נכונה: (**1**) כי היער מיוחד, ויש להגן עליו. **0** = תשובה שגויה.	4,0
23	ר"ב **הבנת המשתמע**	**2** = תשובה נכונה: (**1**) האם אפשר לאסוף אבנים בשמורה? **0** = תשובה שגויה.	2,0
24	פתוח **הבנת המשתמע**	**א.** **1** = לדוגמה: — "חונים בכניסה לשמורה, בחניון לכלי רכב פרטיים ולאוטובוסים." — "חונים בחניונים סמוכים: ביער קריית אתא ובחניוני הגן הלאומי כרמל." — "חונים במקום שמסומן [P] במפה." **0** = תשובה סתמית, כגון "בחניה" או "בחניון"/תשובה שגויה.	1,0
	פתוח **הבנת המשתמע**	**ב.** **1** = לדוגמה: "ילד אינו צריך לשלם כדי להיכנס לשמורה כי הכניסה לשמורה היא חינם." **0** = תשובה שגויה.	1,0
25	ר"ב **הערכה של התוכן**	**3** = תשובה נכונה: (**3**) למסור מידע ולהדריך את המבקרים בשמורת הטבע "אלוני אבא". **0** = תשובה שגויה.	3,0
26	פתוח **מטה לשון**	**2** = תשובה הכוללת שלוש השלמות נכונות: 1. לקבוע 2. נצטייד 3. נוסד **1** = תשובה הכוללת השלמה אחת נכונה או שתיים. **0** = תשובה שגויה.	2—0

מספר הפריט	סוג הפריט	התשובה הנכונה ופירוט רמות הביצוע	טווח הציון לתשובה
27	פתוח **מטה לשון**	**3** = תשובה הכוללת השלמת שבעה או שמונה שמות תואר מתאימים. שמות התואר צריכים להתאים: א. מבחינת המשמעות. ב. במין, במספר וביידוע. • המעניינת • מיוחדות • רחוקות • נוחות • המוסתרת • רבים • נוח • מרהיב **2** = תשובה הכוללת השלמת ארבעה, חמישה או שישה שמות תואר מתאימים. **1** = תשובה הכוללת השלמת שניים או שלושה שמות תואר מתאימים. **0** = תשובה הכוללת השלמת שם תואר אחד מתאים/תשובה שגויה.	3—0
28	פתוח **פרשנות**	**3** = תשובה הכוללת את דעת התלמיד בליווי נימוק מתאים המבוסס על דף המידע, לדוגמה: כדאי למשפחה לבקר בַּשמורה — כי הכניסה לשם חינם. — כי יש בה יער טבעי ונדיר של עץ אלון. — כי ליד השמורה יש חניה מסודרת. — כי בשמורה יש מסלול הליכה מסודר. — כי דרגת הקושי של המסלול קלה. — כי משך הטיול בשמורה מתאים למשפחה המבלה יום בחיק הטבע. — כי יש בה יער טבעי נדיר של עץ אלון התבור, ומפני שלא נדרשים לשלם דמי כניסה. כמו כן, בכניסה לשמורה יש חניון לכלי רכב פרטיים ולאוטובוסים. לא כדאי למשפחה לבקר בשמורה כי אי־אפשר להיכנס אליה ברכב. **2** = תשובה הכוללת את דעת התלמיד בליווי נימוק הקשור לשמורות טבע בכלל ולא לשמורה המתוארת בדף המידע. לחלופין, התשובה מתייחסת לביקור ב"אלוני אבא", אך הנימוקים כלליים ואינם מבוססים על המידע שבטקסט, לדוגמה: — "כי מעניין לטייל בשמורות טבע." — "לדעתי כן, כי זה מקום שמשפחות אוהבות לטייל בו ואפשר לעשות שם פיקניק, לשאוף אוויר צח, וזה מאוד בריא." — כדאי לבקר ב"אלוני אבא" כי הנוף שם יפה מאוד ונהנים שם." **0** = תשובה הכוללת את דעת התלמיד עם נימוק סתמי או נימוק לא רלוונטי, לדוגמה: — "לדעתי כדאי שמשפחה תבוא לבקר כי זה משעשע לראות מה יש שם." — "זה כיף!" תשובה שגויה.	3,2,0

ג.2 הנחיות לבדיקת המבחן ולחישוב הציונים

כללי

מוצע כי המבחנים של כל כיתה ייבדקו בידי צוות המורים לעברית בבית הספר. כמו כן, מוצע שרכז המקצוע או רכז השכבה, או מי שימונה לצורך זה בידי מנהל בית הספר, ילווה את התהליך הזה. יש לבדוק את המבחנים בהתאם למחוון המצורף לעיל (ג.1) ובצמידות אליו.

כלי עזר לחישוב ולמיפוי הציונים של המיצ"ב הפנימי

כדי שיהיה אפשר לקבל תמונה בית־ספרית, יש לקבל החלטה אחידה בנוגע לכלי שישמש את בית הספר לעיבוד הנתונים. יש להנחות את כלל המורים בבית הספר **להשתמש בכלי בית־ספרי אחיד לניתוח כל תוצאות המיצ"ב הפנימי:** מנב"ס או מיצבית (אקסל). כדי להגיע לידי החלטה בית־ספרית יש להביא בחשבון את רמת המיומנות של כלל מורי בית הספר בכלי העיבוד השונים: השימוש בכלי האקסל מתאים למורים בעלי שליטה בסיסית בתוכנת אקסל, והשימוש במנבסון מתאים למורים בעלי מיומנות בסיסית בעבודה עם מרכיבים במנבסון. נוסף על הכלים הסטטיסטיים האלה, מצורף למחברות הבחינה כלי ידני לחישוב הנתונים — דף ריכוז ציונים לתלמיד — שיכול להיות שלב מקדים (כלי תומך) לפני הקלדת הנתונים למנבסון או לאקסל.

ראמ"ה מעמידה לרשות בתי הספר שני כלים ממוחשבים לחישוב ציונים ולמיפוי הישגים: **מערכת המנב"ס, והמיצבית** שפותחה בידי ראמ"ה. הכלים האלה מחשבים את הציונים ברמת התלמיד באופן אוטומטי, וגם מספקים נתונים המשווים בין קבוצות תלמידים ותרשימים, ברמת הכיתה או ברמת השכבה. שני הכלים האלה מתאימים לבתי ספר שהעבירו את המבחן בשלמותו.

דף ריכוז הציונים הידני יכול לשמש שלב מקדים לפני ההקלדה למחשב, או אמצעי ידני לחישוב הציונים של התלמיד. להלן תיאור של כל אחד מהכלים.

א. <u>בדיקת המבחן וחישוב הציונים באמצעות מנב"ס ומנבסון</u>

מערכת המנב"ס והמנבסון הותאמו להזנת הנתונים של מבחני המיצ"ב הפנימיים, והם כוללים ממשק המאפשר לבית הספר לקלוט את מבחני המיצ"ב הפנימיים ישירות למנבסון או למנב"ס, לשם הקלדת הציונים של "מבחני המיצ"ב". הציונים מוזנים במנב"ס/במנבסון **למרכיבי אירוע הערכה,** הזהים לשאלות במחברת הבחינה של ה"מיצ"ב הפנימי". תיעוד הציונים במנב"ס מאפשר הפקת דוחות השוואתיים ייחודיים ל"מיצ"ב פנימי" ושמירתם **כאירוע הערכה** המשתלב בתכנית ההערכה של בית הספר. להדרכה ולתמיכה אפשר לפנות למוקד השירות והתמיכה של מינהלת יישומי המנב"ס בימים א'—ה', בין השעות 07:30 — 22:30, וביום ו', בין השעות 07:30 — 14:00, בטלפון: **03-9298111**.
דוא"ל לתמיכה: moked-manbas@kishurim.k12.il
דוא"ל למידע כללי: manbas@manbas.k12.il
אתר האינטרנט של מינהלת יישומי המנב"ס: www.education.gov.il/manbas

ב. <u>בדיקת המבחן וחישוב הציונים באמצעות המיצבית</u>

ראמ"ה מעמידה לרשות בתי הספר **"מיצביות־כיתתיות" ו"מיצביות־שכבתיות"** בכל תחומי הדעת של המיצ"ב, לחישוב ולמיפוי ההישגים במיצ"ב הפנימי. **המיצביות שפותחו בעבור כל אחד ממבחני המיצ"ב הפנימי הן קובצי אקסל שהותאמו למבנה הייחודי של כל מבחן.** המיצבית מאפשרת לחשב את הציונים של תלמידי הכיתה/השכבה במבחן המיצ"ב הפנימי, והיא מציגה תמונת מצב של הישגי כיתה אחת או של הישגי כלל השכבה במבחן. המיצביות יפורסמו באתר ראמ"ה בכתובת: http//:rama.education.gov.il בקטגוריה **"מיצ"ב פנימי התשס"ח"** בסמוך למועדי המיצ"ב הפנימי.
המיצביות יכולות להחליף או להשלים את העבודה עם דפי ריכוז ציונים ידניים, והן מיועדות למורים המיומנים בעבודה באקסל. למי שאינו מיומן בעבודה באקסל, מומלץ להשתמש בדפי ריכוז ציונים ידניים.

ג. <u>בדיקת המבחן וחישוב הציונים באופן ידני</u>

כדי לחשב את הציונים באופן ידני יש להיעזר **בדף ריכוז הציונים הידני של כל תלמיד**. דפי ריכוז הציונים מצורפים למעטפה (40 עותקים). ראו בעמ' 34—37 דוגמה לדף ריכוז ציונים מלא, שחושבו בו כל הציונים של תלמיד אחד, ודוגמה לדף ריכוז ציונים ריק. כלי זה הותאם להעברת המיצ"ב הפנימי, ונועד לאפשר למורי בית הספר לבדוק את המבחנים בדרך יעילה ונוחה.

להלן הנחיות לבדיקת המבחן ולחישוב הציונים באופן ידני:

1) <u>הנחיות כלליות</u>

- בדיקת השאלות במבחן לפי המחוון המצורף: אפשרויות הניקוד בכל סעיף ובכל שאלה מוגדרות מראש במחוון ומצוינות בהתאם לכך בדף ריכוז הציונים. יש לסמן בדף ריכוז הציונים את הניקוד לכל שאלה. להלן כמה דוגמאות:

דוגמאות:

שאלה 6 (פריט רב־ברירה): תשובה נכונה של התלמיד, כפי שמפורט במחוון, תזכה את התלמיד בשלוש נקודות. אם התלמיד השיב נכון, יש להקיף את הספרה 3 בדף ריכוז הציונים, בשורה המתייחסת לשאלה 6. אם התלמיד שגה או שלא השיב כלל על השאלה, הוא יקבל אפס נקודות. במקרה זה, יש להקיף את הספרה 0 בדף ריכוז הציונים, בשורה המתייחסת לשאלה 6.

שאלה 5 (פריט מורכב): התשובה הנכונה היא 4, 2, 1, 3 (הספרה 4 ליד המשפט הראשון). תלמיד שסידר נכון את המשפטים יקבל 4 נקודות. במקרה זה, יש להקיף את הספרה 4 בדף ריכוז הציונים, בשורה המתייחסת לשאלה 5. תלמיד שטעה ברצף (באופן חלקי או מלא), או שלא השיב על השאלה, יקבל אפס נקודות. במקרה זה, יש להקיף את הספרה 0 בדף ריכוז הציונים, בשורה המתייחסת לשאלה 5. אין אפשרות לתת ניקוד חלקי על שאלה זו.

שאלה 28 (פריט פתוח): תשובה מלאה של התלמיד כוללת את דעת התלמיד ונימוק מתאים, כפי שמפורט בדוגמאות שבמחוון. תשובה כזאת תזכה את התלמיד בשלוש נקודות. במקרה זה, יש להקיף את הספרה 3 בדף ריכוז הציונים, בשורה המתחייסת לשאלה 28. תשובה חלקית, כפי שמפורט במחוון, תזכה את התלמיד בשתי נקודות. במקרה זה, יש להקיף את הספרה 2 בדף ריכוז הציונים, בשורה המתייחסת לשאלה 28. אם התלמיד לא השיב על השאלה, או שהשיב תשובה שגויה, הוא יקבל אפס נקודות. במקרה זה, יש להקיף את הספרה 0 בדף ריכוז הציונים, בשורה המתייחסת לשאלה 28.

משימה 20 – משימת הבעה בכתב של טיעון ושכנוע על סמך גריין נתון (פריט פתוח): ההערכה נעשית על־פי שלושת הממדים: תוכן, מבנה ולשון. בכל אחד מן הממדים האלה יש לבחון כמה מרכיבים (כפי שמפורט במחוון). יש לתת ניקוד לכל מרכיב בנפרד. אם התלמיד לא עמד במשימה של אחד מן המרכיבים, הוא יקבל אפס נקודות במרכיב הזה, ובמקרה זה יש להקיף את הספרה 0 בדף ריכוז הציונים, במקום המתאים למרכיב הנ"ל.

- המבחן כולל שאלה נוספת (כ19) שהיא שאלה בהבנת הנקרא, **הנבדקת גם בהבעה בכתב.** ההערכה בשאלה הזאת היא **הערכה הוליסטית** (בלי הפירוט של תוכן, מבנה ולשון), בסולם של 0-3.
- **מטה לשון** — מאחר שהציון של כל תלמיד במטה לשון מבוסס על מספר קטן יחסית של פריטים, ציון זה עלול, במקרים מסוימים, לא לייצג נאמנה את רמת השליטה של התלמיד. לפיכך, מומלץ להצליב את המידע עם הערכות פנימיות אחרות שהועברו בכיתה באותו תחום.
- דין שאלה שלא ענו עליה כדין תשובה שגויה. בשני המקרים התלמיד יקבל אפס נקודות. עם זאת, מומלץ שהמורה ינהל רישום של שאלות שהתלמידים לא השיבו עליהן. כך הוא יוכל ללמוד מהן על נושאים שהכיתה מתקשה בהם או שלא למדה אותם.

2) <u>הנחיות לחישוב ידני של הציון לתלמיד בכל נושא במבחן</u>

בעבור כל תלמיד יש לחשב את הציון בכל אחד משלושת התחומים הבאים בנפרד: **הבנת הנקרא**, **הבעה בכתב ומטה לשון**. מחשבים את הציון בכל תחום על־פי סכום הנקודות שצבר התלמיד באותו תחום (השאלות בכל תחום מופיעות בטורים נפרדים בדף ריכוז הציונים לתלמיד).

3) <u>הנחיות לחישוב ידני של הציון הכולל במבחן</u>

הציון הכולל במבחן מחושב על־פי סכום הנקודות שצבר התלמיד בשלושת התחומים. טווח הציונים נע בין 0 ל־100.

4) <u>הנחיות לשימוש בדף המיפוי הכיתתי ולחישוב מדדים כיתתיים</u>

- דף המיפוי הכיתתי המופיע בהמשך נועד לאפשר את חישובם של המדדים הכיתתיים ברמת הפריט, ברמת התחום וברמת הציון הכולל של המבחן. בתום בדיקת המבחנים מומלץ להעתיק את הציונים של כל תלמיד בפריטים המשתייכים לאותו תחום, ואחר כך לחשב את הציון הממוצע של כל התלמידים בכיתה ברמת הפריטים, ברמת התחומים וברמת המבחן כולו.
- שימו לב כי בדף המיפוי הכיתתי הפריטים מסודרים לפי התחומים: הבנת הנקרא, מטה לשון והבעה בכתב, ולא לפי סדר השאלות. לנוחיות הבדיקה, מומלץ לצלם את שני העמודים 38 — 39 על דף A3.
- נתוני קבוצות ההשוואה (נורמות ארציות) **אינם** כוללים תלמידים המקבלים תמיכה מתכנית השילוב ועולים חדשים. לכן, כדי להשוות את הממוצע הכיתתי לנתונים האלה (כאשר הם יתפרסמו), יש לחשב את הממוצע הכיתתי בלי קבוצות התלמידים האלה.
- כמו כן, מומלץ לחשב ממוצע כיתתי הכולל תלמידים בעלי לקויות למידה וממוצע כיתתי שאינו כולל את התלמידים האלה, בעיקר אם תנאי ההיבחנות שלהם שונים בתכלית.

ג.3 השוואה לנתוני קבוצות ההשוואה (נורמות ארציות)

ראמ"ה תפרסם את נתוני קבוצות ההשוואה על סמך התוצאות של בתי הספר שנבחנו במבחן המיצ"ב החיצוני. בית הספר יוכל להשוות את הישגיו להישגים של בתי ספר דומים. הסברים בנוגע להשוואה זו יפורסמו באתר האינטרנט של ראמ"ה בעוד כמה חודשים. זכרו, אם תחליטו לערוך שינויים כלשהם במבחן (במבנהו או באופן העברתו, באופן הערכתו), לא תוכלו להשוות את ההישגים שלכם לנתוני קבוצות ההשוואה.

דף ריכוז ציונים לתלמיד - עברית לכיתה ה'

דוגמה למילוי דף ריכוז ציונים לתלמיד (לחישוב ידני) – עברית לכיתה ה'

שם התלמיד/ה: _____ כיתה: _____

יש לסמן את מספר הנקודות שקיבל התלמיד בכל שאלה בהתאם למפורט במחוון.

השאלה	הבנת הנקרא					מטה לשון				הבעה בכתב						
שאלה 1			3	(2)	1	0										
שאלה 2		(3)			0											
שאלה 3							(1)		0							
שאלה 4א					1	(0)										
שאלה 4ב					(1)	0										
שאלה 4ג					(1)	0										
שאלה 4ד					(1)	0										
שאלה 5	(4)					0										
שאלה 6		(3)				0										
שאלה 7		3				(0)										
שאלה 8		(3)				0										
שאלה 9		3			(1)	0										
שאלה 10		(3)				0										
שאלה 11	(4)			2		0										
שאלה 12א					(1)	0										
שאלה 12ב					1	(0)										
שאלה 12ג					(1)	0										
שאלה 13	(4)					0										
שאלה 14		(3)				0										
שאלה 15							(2)		0							
שאלה 16							(2)	1	0							
שאלה 17	4			(2)		0										
שאלה 18			2		(1)	0										
שאלה 19				(2)	1	0										
שאלה 19ג											(3)	2	1	0		
שאלה 20א1											3	(2)		0		
שאלה 20א2											2		(4)	6		0
שאלה 20ב1															(1)	0
שאלה 20ב2											(2)	2	1			0
שאלה 20ב3												2	(1)			0
שאלה 20ג1												2	(1)			0
שאלה 20ג2													1			(0)
שאלה 20ג3													(1)			0

השאלה	הבנת הנקרא					מטה לשון				הבעה בכתב						
שאלה 4ג20												(2)				0 1
שאלה 21		(1)	2		0											
שאלה 22	(4)				0											
שאלה 23			(2)		0											
שאלה 24א					(0) 1											
שאלה 24ב		(1)			0											
שאלה 25				(3)	0											
שאלה 26						0	(1)	2								
שאלה 27						0	1	(2)	3							
שאלה 28			(2)	3	0											

ציונים באחוזים	$\frac{(53)}{67}\times 100$ ___79___ %	$\frac{(17)}{23}\times 100$ ___74___ %	$\frac{(8)}{10}\times 100$ ___80___ %
	ציון בהבנת הנקרא	ציון בהבעה בכתב	ציון במטה לשון
ציון סופי	___78___ נק' (סכום הנקודות בהבנת הנקרא, בהבעה בכתב ובמטה לשון)		

דף ריכוז ציונים לתלמיד (עותקים של דף זה מצורפים במעטפה)

שם התלמיד/ה: _____ כיתה: _____

דף ריכוז ציונים לתלמיד (לחישוב ידני) – עברית לכיתה ה' – מיצ"ב פנימי תשס"ח

יש לסמן את מספר הנקודות שקיבל התלמיד בכל שאלה, בהתאם למפורט במחוון.

השאלה	הבנת הנקרא					מטה לשון				הבעה בכתב						
שאלה 1		3	2	1	0											
שאלה 2		3			0											
שאלה 3						0	1									
שאלה 4א				1	0											
שאלה 4ב				1	0											
שאלה 4ג				1	0											
שאלה 4ד				1	0											
שאלה 5	4				0											
שאלה 6		3			0											
שאלה 7		3			0											
שאלה 8		3			0											
שאלה 9		3		1	0											
שאלה 10		3			0											
שאלה 11	4		2		0											
שאלה 12א				1	0											
שאלה 12ב				1	0											
שאלה 12ג				1	0											
שאלה 13	4				0											
שאלה 14		3			0											
שאלה 15						0		2								
שאלה 16						0	1	2								
שאלה 17	4		2		0											
שאלה 18			2	1	0											
שאלה 19			2	1	0											
שאלה 19כ										0	1	2	3			
שאלה 20א1										0		2	3			
שאלה 20א2										0		2		4		6
שאלה 20ב1										0	1					
שאלה 20ב2										0	1	2				
שאלה 20ב3										0	1	2				
שאלה 20ג1										0	1	2				
שאלה 20ג2										0	1					
שאלה 20ג3										0	1					

השאלה	הבנת הנקרא					מטה לשון					הבעה בכתב							
שאלה 4ג20																	1	0
שאלה 21			2	1	0													
שאלה 22	4				0													
שאלה 23			2		0													
שאלה 24א				1	0													
שאלה 24ב				1	0													
שאלה 25		3			0													
שאלה 26						0	1	2										
שאלה 27						0	1	2	3									
שאלה 28		3	2		0													

ציונים באחוזים	$\frac{(\quad)}{67}\times 100$ ___%	$\frac{(\quad)}{23}\times 100$ ___%	$\frac{(\quad)}{10}\times 100$ ___%
	ציון בהבנת הנקרא	ציון בהבעה בכתב	ציון במטה לשון
ציון סופי	_____ נק' (סכום הנקודות בהבנת הנקרא, בהבעה בכתב ובמטה לשון)		

דף מיפוי כיתתי – עברית לכיתה ה' – מיצ"ב פנימי תשס"ח

יש לסמן את מספר הנקודות שהתלמיד קיבל בכל שאלה בהתאם למפורט במחוון.

	רגיל/ עולה/ משולב	הבנת הנקרא																				
		הטקסט המידעי										הטקסט הסיפורי										
מספר השאלה מדדי ההבנה		1 I	2 II	4א I	4ב I	4ג I	4ד I	5 II	6 IV	7 I	8 IV	9 III	ציון ממוצע בתחום	10 II	11 II	12א II	12ב II	12ג II	13 II	14 II	17 II	18 IV	19 IV	ציון ממוצע בתחום
שם התלמיד																							
1																							
2																							
3																							
4																							
5																							
6																							
7																							
8																							
9																							
10																							
11																							
12																							
13																							
14																							
15																							
16																							
17																							
18																							
19																							
20																							
21																							
22																							
23																							
24																							
25																							
26																							
27																							
28																							
29																							
30																							
31																							
32																							
33																							
34																							
35																							
36																							
37																							
38																							
39																							
40																							

מקרא של מדדי ההבנה — ראו בעמוד הבא.

	הבנת הנקרא							מטה לשון							הבעה בכתב											
	הטקסט השימושי																									
	21 I	22 III	23 II	24 א II	24 ב II	25 IV	28 III	ציון ממוצע בתחום	3	15	16	26	27	ציון ממוצע בתחום	19כ	20 א1	20 א2	20 ב1	20 ב2	20 ב3	20 ג1	20 ג2	20 ג3	20 ג4	ציון ממוצע בתחום
1																										
2																										
3																										
4																										
5																										
6																										
7																										
8																										
9																										
10																										
11																										
12																										
13																										
14																										
15																										
16																										
17																										
18																										
19																										
20																										
21																										
22																										
23																										
24																										
25																										
26																										
27																										
28																										
29																										
30																										
31																										
32																										
33																										
34																										
35																										
36																										
37																										
38																										
39																										
40																										

מקרא- מדדי הבנה:

I. הבנת המשמעות הגלויה בטקסט

II. הבנת המשתמע מתוך הטקסט

III. פרשנות, מיזוג ויישום של רעיונות ומידע

IV. הערכה של התוכן וזיהוי תפקיד הרכיבים הלשוניים והטקסטואליים

ממוצע כיתתי לכל התלמידים: _____
ממוצע כיתתי ללא תלמידים משולבים ועולים: _____

פרק ד': הפקת תועלת מהמבחן

הפקת תועלת מהמבחן: מידע ודוגמאות לניתוח חלק מהפריטים במבחן תשס"ח, זיהוי קשיים של תלמידים, טיפול בקשיים של תלמידים ואסטרטגיות לפתרון הקשיים האלה — כל אלה יועלו לאתר ראמ"ה אחרי המבחן האחרון של המיצ"ב הפנימי בעברית שפת אם לכיתה ה'. המידע יופיע באתר הראמ"ה http://rama.education.gov.il תחת הלשונית **"מיצ"ב פנימי התשס"ח"** >> **"הפקת תועלת מהמבחן".**

אנשי קשר למיצ"ב פנימי – שפה עברית

בתי־ספר יסודיים			
מחוז	שם איש/אנשי קשר	טלפונים וכתובת דוא"ל	
צפון	דבי קורתי	050-6282487	04-6068396
		gkorati@kfar-ruppin.org.il	
חיפה	אילנה מסט	054-4699310	04-8341526
		ilanamast@bezeqint.net	
מרכז	אתי בוקשפן	050-6282274	09-7403331
		Etib11@netvision.net.il	
תל־אביב	דפנה הופנגל	052-2320449	09-7747568
		hufnagel@netvision.net.il	
מנח"י	שלי ויסמן	052-2633704	02-6761774
		shelly2004@walla.co.il	
ירושלים	אירית כהן	054-5924620	02-5796462
		Irit_c4@walla.co.il	
דרום	שרה הופמן	054-4646611	08-9436282
		Sara_hof@zahav.net.il	
ארצי	לאה אחי מרים	050-6282506	07-77041050
		shoshanayu@education.gov.il	